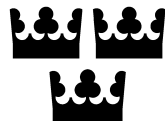

Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

13

Förslag till statsbudget för 1999

Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	7
3	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.....	11
3.1	Omfattning	11
3.2	Utgiftsutvecklingen.....	11
3.3	Resultatbedömning.....	12
3.3.1	Effekter av de statliga insatserna	12
3.3.2	Regeringens slutsatser	13
3.4	Åtgärder utanför utgiftsområdet.....	13
4	Ersättning vid arbetslöshet	15
4.1	Anslag.....	15
	A1 Bidrag till arbetslöshetsersättning.....	15
	A2 Bidrag till lönegarantiersättning.....	18

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, söksverksamhet med friare användning av arbetslöshetsersättning,
2. godkänner att högst 150 000 000 kronor av ramanslaget A1 Bidrag till arbetslöshetsersättning får användas under budgetåret 1999 fram till och med den 30 september 1999 för för- 3. för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområdet 13 *Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Bidrag till arbetslöshetsersättning	ramanslag	32 796 000
A2 Bidrag till lönegarantiersättning	ramanslag	993 000
Summa		33 789 000

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 3 a, 6, 14, 17, 19 och 22 §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, såsom försöksverksamhet under tiden den 1 juli 1997 – den 31 december 1998, besluta att personer som redan får ersättning enligt denna lag skall kunna få fortsatt ersättning enligt lagen utan att villkoren i 9 §, med undantag av tredje punkten, är uppfyllda.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, såsom försöksverksamhet under tiden den 1 juli 1997 – den 30 september 1999, besluta att personer som redan får ersättning enligt denna lag skall kunna få fortsatt ersättning enligt lagen utan att villkoren i 9 §, med undantag av tredje punkten, är uppfyllda.

6 §

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas till den som
 – inte är medlem i en arbetslöshetskassa, eller
 – är medlem i en arbetslöshetskassa men inte uppfyller de villkor som gäller för rätt till en inkomstrelaterad ersättning.

Ersättningen lämnas tidigast den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år.

Ersättningen lämnas tidigast den dag den arbetslöse fyller 20 år.

14 §¹

Vid prövning av arbetsvillkoret bortses från utfört förvärvsarbete

1. som arbetsgivaren finansierat med stöd av
 - förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, eller
 - förordningen (1987:411) om beredskapsarbete, eller
2. som bedrivits med stöd av *förordningen (1984:523) om bidrag till arbetslösa m.fl. som startar egen näringsverksamhet.*
2. som bedrivits med stöd av *bestämmelserna om start av näringsverksamhet enligt förordningen (1998:000) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter.*

Detta gäller dock inte om den sökande när det i första stycket nämnda arbetet påbörjades uppfyllde arbetsvillkoret med annat förvärvsarbete enligt 12–13 §§.

17 §

När ramtid skall bestämmas enligt 12 § räknas inte heller tid då den sökande fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller varit hindrad att arbeta på grund av

1. tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt,
2. *arbetsmarknadsutbildning,*
2. *en arbetsmarknadspolitisk aktivitet enligt förordningen (1998:000) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter med undantag av start av näringsverksamhet,*
3. yrkesinriktad rehabilitering,
3. utbildning för vilken utbildningsbidrag lämnas enligt förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag, eller
4. deltagande i verksamhet där ersättning enligt 3 a § har utgått, i den mån tiden inte jämföras enligt vad som följer av 19 §.
4. deltagande i verksamhet där ersättning enligt 3 a § har utgått, i den mån tiden inte jämföras enligt vad som följer av 19 §.

19 §²

För sökande som en gång har påbörjat en ersättningsperiod enligt denna lag gäller följande. När det arbetsvillkor skall uppfyllas som skall ligga till grund för en ny ersättningsperiod skall med tid under vilken sökande enligt 12–14 §§ skall ha förvärvsarbetat jämföras den tid då de

1. deltagit i och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken statligt ut-
1. deltagit i och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt *en* arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering *enligt förord-*

¹ Senaste lydelse 1997:1271.

² Senaste lydelse 1997:1271.

bildningsbidrag lämnats,

2. deltagit i och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt utbildning för vilken utbildningsbidrag lämnats enligt förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag,

3. fullgjort tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, i båda fallen dock tillsammans högst 2 månader,

4. utfört förvärvsarbete som arbetsgivaren finansierat med stöd av förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, eller förordningen (1987:411) om beredskapsarbete,

5. *bedrivit egen näringsverksamhet med stöd av förordningen (1984:523) om bidrag till arbetslösa m.fl. som startar egen näringsverksamhet, eller*

6. fullföljt verksamhet där ersättning enligt 3 a § utgått.

ningen (1998:000) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter, för vilka statligt utbildningsbidrag lämnats,

2. *bedrivit näringsverksamhet som avses i förordningen (1998:000) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter, eller*

3. deltagit i och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt utbildning för vilken utbildningsbidrag lämnats enligt förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag,

4. fullgjort tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, i båda fallen dock tillsammans högst 2 månader,

5. utfört förvärvsarbete som arbetsgivaren finansierat med stöd av förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, eller förordningen (1987:411) om beredskapsarbete,

6. fullföljt verksamhet där ersättning enligt 3 a § lämnats.

22 §

Ersättning lämnas under längst 300 dagar (ersättningsperiod). Om den sökande har fyllt 57 år före ersättningsperiodens slut är perioden i stället 450 dagar.

I ersättningsperioden räknas inte in dagar under vilka den sökande har anvisats *verksamhet för arbetslösa utveckling*, ett offentligt tillfälligt arbete för äldre arbetslösa, verksamhet enligt lagen om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år eller verksamhet där ersättning enligt 3 a § utgår i enlighet med föreskrifter som har meddelats av regeringen.

Om den sökande omedelbart före inträdet i en arbetslöshetskassa har fått ersättning från en annan arbetslöshetskassa, räknas ersättningsdagar i den andra kassan in i ersättningsperioden.

Rätten till dagpenning upphör vid månadskiftet före den månad då den arbetslöse fyller 65 år.

I ersättningsperioden räknas inte in dagar under vilka den sökande har anvisats ett offentligt tillfälligt arbete för äldre arbetslösa, verksamhet enligt lagen om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år eller verksamhet där ersättning enligt 3 a § utgår i enlighet med föreskrifter som har meddelats av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999. I fråga om personer som har anvisats verksamhet för arbetslivsutveckling före den 1 januari 1999 gäller 22 § i sin äldre lydelse.

3 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

3.1 Omfattning

Utgiftsområde 13 omfattar bidrag till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning samt utgifter för grundbelopp och utjämningsbidrag till arbetslöshetskassorna. Området omfattar vidare en aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa och ersättning till personer som får tillfällig avgångsersättning eller ersättning vid generationsväxling.

Arbetsmarknadsverket (AMV) är den myndighet som i huvudsak svarar för verksamheten under utgiftsområdet.

I utgiftsområdet ingår också utgifter för lönegarantiersättning, vilken skall ersätta arbetstagarernas lönefordringar vid arbetsgivarens konkurs. Från anslaget som finansierar lönegarantiersättning betalas vidare till och med år 1998 avbetalningar till Riksgäldskontoret för den skuld som kvarstår från lönegarantifonden. Skulden skall avvecklas vid utgången av år 1998.

3.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
40 920	38 485	37 842	33 789	26 484	24 063

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Arbetslöshetsersättningen är en viktig del av den aktiva arbetsmarknadspolitiken som skall underlätta strukturomvandlingen. Ersättningen kompenserar för förlorad arbetsinkomst under en omställningsperiod vid ofrivillig arbetslöshet. Lönegarantiersättningen ger ett löneskydd åt arbetstagare vid arbetsgivarens konkurs.

Arbetslöshetens omfattning är avgörande för utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet. Vidare påverkas utgifterna av reglerna för arbetslöshetsersättningen. Därutöver har antalet personer som berörs av företagskonkurser liksom bestämmelserna för lönegarantiersättning betydelse för hur mycket som betalas ut i lönegarantiersättning.

Den höga arbetslösheten under 1990-talet har inneburit mycket stora utbetalningar av arbetslöshetsersättning. Totalt var i genomsnitt 342 000 personer per månad, eller 8,0 procent, öppet arbetslösa under år 1997. Det första halvåret 1998 har i genomsnitt 283 000 personer per månad varit öppet arbetslösa. Det innebär en öppen arbetslöshet på 6,7 procent av den totala arbetskraften. Regeringens bedömning i den reviderade finansplanen är att den öppna arbetslösheten kommer att uppgå till i genomsnitt 6,6 procent av arbetskraften under år 1998. Enligt regeringens bedömning kommer den öppna arbetslösheten att fortsätta att sjunka så att den vid utgången av år 2000 uppgår till högst 4 procent av arbetskraften.

Tabell 3.2 Genomsnittligt antal arbetslösa respektive arbetslösa i procent av arbetskraften

	Antal arbetslösa				Arbetslöshet, procent			
	1996	1997	1997 1:a halvåret	1998 1:a halvåret	1996	1997	1997 1:a halvåret	1998 1:a halvåret
Kvinnor	155 000	154 000	160 000	121 000	7,5	7,5	7,9	6,0
Män	192 000	188 000	203 000	162 000	8,5	8,5	9,1	7,3
Totalt	347 000	342 000	363 000	283 000	8,1	8,0	8,5	6,7

Källa: Statistiska Centralbyrån

Den genomsnittliga utbetalade dagpenningen från arbetslöshetsförsäkringen har ökat successivt, framför allt sedan ersättningsnivåerna höjdes under det andra halvåret 1997. Sammantaget har emellertid utbetalningarna av arbetslöshetsersättning minskat mellan år 1996 och år 1997 och väntas fortsätta att minska under år 1998. Orsakerna är en lägre arbetslöshet samt färre deltagare i de arbetsmarknadspolitiska åtgärder vars utgifter täcks under utgiftsområdet.

Antalet konkursföretag som under budgetåret 1997 berördes av utbetalningar från lönegaranti-ersättningen var knappt 10 900 och antalet berörda arbetstagare var omkring 56 000.

Utbetalningarna av lönegaranti-ersättning har stabiliserats kring drygt 1 miljard kronor per år.

Förändringar

Under år 1997 har kompensationsnivån i arbetslöshetsförsäkringen höjts från 75 procent till 80 procent från och med den 29 september 1997. Vidare har det kontanta arbetsmarknadsstödet ersatts med ett grundbelopp från och med den 1 januari 1998. Grundbeloppet uppgår till 240 kronor per dag. Den högsta ersättningsnivån för den inkomstrelaterade ersättningen har höjts från 564 kronor per dag till 580 kronor per dag från och med den 29 december 1997.

För att göra det möjligt att använda arbetslöshetsersättningen på ett mer aktivt sätt har riksdagen bemyndigat regeringen att i begränsad omfattning besluta om att arbetslösa skall kunna få arbetslöshetsersättning i andra situationer än vid öppen arbetslöshet. Vidare belastar utgifterna för resursarbete, som fram till den 1 juli 1998 belastade utgiftsområdet, nu utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Förmånsrättskommittén (Ju 1996:02) utreder vissa frågor om förmånsrätt vid konkurs m.m. (dir. 1995:163). Genom tilläggsdirektiv (dir. 1997:82) har kommittén fått i uppdrag att bl. a. analysera hur den minskning av statens kostnader för lönegarantin på 300 miljoner kronor per år, som riksdagen beslutat om, kan genomföras.

Mål

Utgiftsområdet skall medverka till att underlätta och stimulera omställning och därigenom öka flexibiliteten på arbetsmarknaden.

Prioriteringar

Se avsnitt 3.3.2

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Effekter av de statliga insatserna

Arbetslöshetsersättningen ger en ekonomisk trygghet till personer i arbetskraften. Detta underlättar strukturomvandlingen och arbetskraftens omställningsförmåga, vilket ökar flexibiliteten på arbetsmarknaden. Ersättningen medverkar vidare till att minska inkomstklyftorna mellan dem som har arbete och dem som saknar arbete och är därför även en viktig del av fördelningspolitiken.

Flera av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finansieras med medel från utgiftsområdet har bidragit till att begränsa arbetslöshetens skadeverkningar genom att arbetslösa har aktiverats och ökat sin kompetens. Därigenom har långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmark-

naden förhindrats. Vidare har ca hälften av dem som lämnat resursarbete fått arbete.

3.3.2 Regeringens slutsatser

Under en konjunkturuppgång är det av största vikt att det är stor rörlighet på arbetsmarknaden och att matchningen mellan lediga platser och arbetssökande fungerar snabbt och effektivt. I detta sammanhang har arbetslöshetsersättningen stor betydelse som omställningsförsäkring. I ett förbättrat konjunkturläge är det också viktigt att kontrollen av att de arbetslösa är aktiva och står till arbetsmarknadens förfogande fungerar. En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet för att tillse att kontrollfunktionen inom arbetslöshetsförsäkringen effektiviseras. Projektet skall i huvudsak bedrivas under hösten 1998.

Regeringen avser vidare att tillsätta en utredning som skall få i uppdrag att se över organisationen av tillsynen över arbetslöshetsförsäkring- en m.m.

Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp inom Regeringskansliet för att se över frågan om indexering av lägsta och högsta dagpenningbelopp. Arbetsgruppen skall redovisa uppdraget den 15 januari 1999.

Regeringen har även tillsatt en särskild utredare som skall utreda förekomsten av deltidsarbeten och tillfälliga arbeten och bedöma hur dessa anställningsformer kan komma att utvecklas under de närmaste fem till tio åren. Utifrån analysen skall utredaren överväga om förändringar bör ske av reglerna om rätt till arbetslöshetsersättning. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 1999 (dir. 1998:27).

3.4 Åtgärder utanför utgiftsområdet

En flexibel arbetsmarknad, med goda möjligheter till omställning för både anställda och arbetslösa, är en förutsättning för att målen om en öppen arbetslöshet på högst fyra procent vid utgången av år 2000 och full sysselsättning på längre sikt skall kunna nås. Detta kräver insatser inom flera politikområden. Regeringens arbetsmarknadspolitik bidrar till att främst arbetslösa kan utbilda

sig, utveckla sin kompetens och därigenom förbättra sin anställbarhet. Vidare har regeringens utbildningspolitik t.ex. genom kunskapslyftet och regeringens näringspolitik såväl kortsiktiga som långsiktiga positiva effekter på arbetsmarknaden och arbetskraftens omställningsförmåga.

Tabell 3.3 Utgiftsutvecklingen för de i utgiftsområde 13 ingående verksamheterna

Miljoner kronor

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
40 920	38 485	37 842	33 789	26 484	24 063

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Hur stora resurser som avsätts för att finansiera arbetslöshetsersättningen beror framför allt på arbetslöshetens utveckling. Resursåtgången beräknas för vart och ett av åren 1999 till och med år 2001 bli högre än vad som beräknades i den ekonomiska vårpropositionen 1998 (prop. 1997/98:150, ytt. 1997/98:AU5y, bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318). Detta beror, förutom på att ålderspensionsavgifter nu belastar anslaget för bidrag till arbetslöshetsersättning, bl.a. på att effekterna av de höjda ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen underskattats.

Anslagssparandet under utgiftsområdet för budgetåret 1997 uppgick till sammanlagt 2 302 miljoner kronor, vilket har förts bort som besparing. Därutöver har riksdagen på tilläggsbudget för budgetåret 1998 beslutat att dra in totalt 4 238 miljoner kronor från utgiftsområdet, varav 606 miljoner kronor förts upp under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv för finansiering av åtgärden resursarbete.

Under år 1997 har ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen höjts vilket ökar utgifterna inom utgiftsområdet. Reformerna har till största delen finansierats genom en höjning av finansieringsavgiften till arbetslöshetsförsäkringen. År 1998 beräknas inkomsterna från finansieringsavgiften till ca 2,5 miljarder kronor.

De antaganden om den ekonomiska utvecklingen och arbetslösheten som redovisas i den reviderade finansplanen ligger till grund för regeringens beräkning av de förväntade utgifterna under utgiftsområdet.

4 Ersättning vid arbetslöshet

Verksamhetsområdet överensstämmer med det tidigare beskrivna utgiftsområdet och regeringen redovisar därför inte utvecklingen under verksamhetsområdet.

4.1 Anslag

A1 Bidrag till arbetslöshetsersättning

Tabell 4.1 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	38 927 377	Anslags- sparande	2 301 957
1998	Anslag	36 443 000 ¹	Utgifts- prognos	35 800 000
1999	Förslag	32 796 000		
2000	Beräknat	25 607 000		
2001	Beräknat	23 145 000		

¹ Varav - 4 238 334 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998

Från anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning utbetalades under budgetåret 1997 arbetslöshetsersättning, kontant arbetsmarknadsstöd, ersättning till deltagare i offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA), ersättning till deltagare i resursarbete, tillfällig avgångsersättning samt utjämningsbidrag. Anslaget disponeras i huvudsak av Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

Hur arbetslösheten utvecklas är avgörande för anslaget storlek. Utgifterna under anslaget påverkas, förutom av konjunkturen, av hur reglerna i arbetslöshetsförsäkringen utformas. Detta gäller främst regler om ersättningsnivåer, ersättningsperiodernas längd och villkoren för kvalificering för rätt till arbetslöshetsersättning.

Under budgetåret 1997 utbetalades 38 927 miljoner kronor i bidrag till arbetslöshetsersättning. Det var 4 839 miljoner kronor mer än vad regeringen beräknade inför budgetåret 1997. Orsaken till ökningen var framför allt en högre arbetslöshet än vad regeringen hade förutsett. Riksdagen beslutade, i enlighet med regeringens förslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997, att sammantaget tillföra anslaget 7 141 miljoner kronor.

Konjunkturuppgången under andra halvåret 1997 tillsammans med regeringens utbildnings-satsning, kunskapslyftet, och den tillfälliga avgångsersättningen bidrog till att arbetslösheten sjönk mer än väntat. Detta medförde ett anslags-sparande på sammanlagt 2 302 miljoner kronor som fördes bort från anslaget som indragning av anslagsbelopp.

Under det första halvåret 1998 har 16 582 miljoner kronor utbetalats under anslaget. Regeringen beräknar i den reviderade finansplanen att i genomsnitt 282 000 personer kommer att vara öppet arbetslösa under budgetåret 1998. Det motsvarar ca 6,6 procent av arbetskraften. I tilläggsbudget för statsbudgeten för budgetåret 1998 beräknades anslaget till 36 443 miljoner kronor. Det är 4 238 miljoner kronor mindre än vad som angavs i budgetpropositionen för budgetåret 1998 (prop. 1997/98:1 utg. omr. 13). Riksdagen beslutade på tilläggsbudget för statsbudgeten för budgetåret 1998 att dra in detta belopp från anslaget. Regeringen beräknar nu att kostnaderna för bidrag till arbetslöshetsersättning kommer att uppgå till 35 800 miljoner kronor år 1998.

Statsbidrag till arbetslöshetskassor

Under budgetåret 1997 uppgick kostnaderna för statsbidrag till arbetslöshetsförsäkringen till 36 648 miljoner kronor. Omkring 69 procent av de arbetslösa år 1997 fick ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Under det första halvåret 1998 utbetalades 16 148 miljoner kronor i statsbidrag till arbetslöshetskassor vilket inkluderade kostnaderna för grundbeloppet, som kan lämnas till dem som inte har rätt till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning.

KAS/grundbelopp

Till utgången av år 1997 kunde man få arbetslöshetsersättning i form av kontant arbetsmarknadsstöd (KAS). De som fick KAS vid årsskiftet övergick i allmänhet till att få grundbelopp från och med den 1 januari 1998.

Utgifterna för KAS var under budgetåret 1997 avsevärt mindre än för statsbidraget till arbetslöshetsförsäkringen. Det beror dels på att den genomsnittliga ersättningsnivån i KAS var betydligt lägre jämfört med nivån i försäkringen, dels på att betydligt färre personer fick KAS än ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Omkring 7 procent av de arbetslösa år 1997 fick KAS. Under budgetåret 1997 uppgick kostnaderna för KAS till 1 596 miljoner kronor. Utbetalningarna av KAS blev mindre än beräknat.

Utjämningsbidrag

Utjämningsbidrag och utjämningsavgift används för att utjämna skillnaderna i nivån på medlemsavgifterna i de olika arbetslöshetskassorna. Arbetslöshetskassorna betalar avgiften till staten och den går sedan tillbaka till kassorna i form av utjämningsbidrag. Kostnaderna för utjämningsbidraget uppgick under budgetåret 1997 till 64 miljoner kronor. Under budgetåret 1998 beräknas kostnaderna för utjämningsbidraget till 66 miljoner kronor.

Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen

Under budgetåret 1997 fick högst 500 miljoner kronor disponeras av regeringen för olika projekt som innebar en aktivare användning av arbetslöshetsersättningen. För budgetåret 1998 är beloppet 1 000 miljoner kronor.

Regeringen har bemyndigat AMS att från och med den 15 juni 1998 fatta beslut om försöksverksamheten. Regeringens beslut att initiera en regional försöksverksamhet i Skåne, Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands och Jämtlands län innebär bl. a. att försökslänen själva får fatta beslut

om att använda högst 230 miljoner kronor av det anvisade beloppet för budgetåret 1998 för den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen. Till och med den 14 juni 1998 hade regeringen fattat beslut om att 14 projekt med en aktivare användning av ersättningen fick anordnas. Besluten omfattade knappt 1 600 personer. Enligt de delrapporter som regeringen erhållit från projektanordnarna har bl.a. framkommit att starten av projekten av olika anledningar försetats. INREGIA har på regeringens uppdrag gått igenom samtliga ansökningar som regeringen har fattat beslut om. Rapporten visar bl.a. att i flera av projekten har vissa samordningseffekter kunnat uppnås genom en aktivare användning av arbetslöshetsersättningen. Projekt har t.ex. anordnats som innebär att deltagarna varvar utbildnings- och praktikinsatser med jobbsökaraktiviteter och kontakter med näringslivet. Regeringen avser att under budgetåret 1999 initiera en utvärdering av försöksverksamheten vad avser ökad anställbarhet, placeringar efter deltagande i projekt på den reguljära arbetsmarknaden och eventuella undanträngnings- och inläsningseffekter.

Under budgetåret 1997 utbetalades inga medel för verksamheten. Hittills under budgetåret 1998 har beslut fattats som innebär att omkring 2 000 personer har kunnat delta i försöksverksamhet med en aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.

Tillfällig avgångsersättning

Under budgetåret 1997 beviljades sammanlagt knappt 18 900 personer tillfällig avgångsersättning. Det var en relativt jämn könsfördelning bland dem som beviljades tillfällig avgångsersättning, drygt 9 000 var kvinnor och 9 800 var män. Under budgetåret 1997 utbetalades 674 miljoner kronor i tillfällig avgångsersättning till dem som hade rätt till arbetslöshetsersättning och 6 miljoner kronor till dem som hade rätt till KAS. Dessa belopp ingår i det som redovisas under avsnitten statsbidrag till arbetslöshetskassor och KAS/grundbelopp. Under första halvåret 1998 har 1 071 miljoner kronor utbetalats. Utbetalningarna görs från arbetslöshetskassorna.

Generationsväxling

Möjligheten till generationsväxling infördes från och med den 1 januari 1998. I slutet av augusti 1998 hade 352 personer beviljats ersättning enligt reglerna för generationsväxling. Statistik över könsfördelning förs inte vare sig för de avgående

eller de nyanställda. Under första halvåret 1998 hade 162 generationsväxlingsplatser anmälts till arbetsförmedlingen. De vanligaste yrkesområdena var vård och omsorg, kök och restaurang samt kontor.

Under första halvåret 1998 betalades 3,2 miljoner kronor ut i generationsväxlingsersättning samtidigt som arbetsgivarna betalade in drygt 6 000 kronor i finansieringsbidrag. Då arbetsgivaren erlägger finansieringsbidraget månadsvis i efterskott medför detta en viss eftersläpning av inbetalningarna.

Offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa

Den 1 november 1996 infördes genom lagen (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa och lagen (1996:986) om ändring i lagen (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa en ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd, offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA). Lagen är tidsbegränsad och upphör att gälla vid utgången av december 1998. Antalet deltagare i åtgärden har stigit kontinuerligt sedan starten. Av AMS årsredovisning för budgetåret 1997 framgår att det genomsnittliga antalet deltagare per månad varit drygt 5 000 personer. Under det första halvåret 1998 har i genomsnitt 7 000 personer omfattats av denna åtgärd. Fördelningen av platserna har varit relativt jämn mellan könen. Kostnaden för OTA uppgick till 631 miljoner kronor, varav 12 miljoner kronor är administrativa kostnader som belastar utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, för budgetåret 1997 och till 430 miljoner kronor första halvåret 1998. Enligt AMS har det funnits vissa svårigheter att uppnå förväntad omfattning på åtgärden. En orsak har varit kravet på att anordnare och berörda arbetstagarorganisationer skall vara överens om arbetsuppgifter samt antal deltagare. Det har vidare varit svårt att finna lämpliga arbetsplatser. I Statskontorets rapport Offentliga tillfälliga arbeten (1997:9) redovisas att en majoritet av besluten om OTA avser verksamhet i kommuner eller föreningar. Av utvärderingen framgår även att åtgärden sällan leder till reguljära arbeten. En positiv effekt av OTA är enligt Statskontoret att insatserna bidrar till att bryta passivitet och förbättra långtidsarbetslösas livssituation. Statskontoret gör bedömningen att en avveckling av åtgärden i dess nuvarande form bör övervägas. Regeringen har därför under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv föreslagit att åtgärden skall fasas ut under kommande budgetår och att utgifterna från och med

den 1 januari skall beräknas under under anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Anslaget för bidrag till arbetslöshetsersättning belastas från och med år 1999 med statlig ålderspensionsavgift (se bilaga 3, vol. 1).

Tabell 4.2 Redovisning av statlig ålderspensionsavgift

Miljoner kronor

	Totala utgifter	Bidrag till arbetslöshetsersättning	Ålderspensionsavgift
1999	32 796	30 865	1 931
2000	25 607	24 100	1 507
2001	23 145	21 783	1 362

Regeringens överväganden

Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen år 1999

Försöksverksamheten med en aktivare användning av arbetslöshetsersättningen får pågå längst till och med den 31 december 1998. Regeringen föreslår att försöksverksamheten får förlängas till att gälla till och med den 30 september 1999. Möjligheten att få förlängning av försöksverksamheten avser projekt som pågår den 31 december 1998. Behovet av förlängning skall prövas av AMS. Regeringen föreslår att försöksverksamheten under budgetåret 1999 får omfatta högst 150 miljoner kronor. Förslaget föranleder en ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring med innebörd att verksamheten med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen får gälla till och med den 30 september 1999. Förslaget påverkar inte utgifterna under anslaget.

Ändrad åldersgräns för grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen

Riksdagen beslutade i samband med behandlingen av propositionen En effektivare arbetsmarknadspolitik m.m. (prop.1994/95:218, bet. 1994/95:AU15, rskr. 1994/95:398) att kommunerna skulle ges möjlighet att genom överenskommelse med staten ta ett samlat ansvar för arbetslösa ungdomar fram till och med den 30 juni det år de fyller 20 år. En följd av detta beslut är att den tidigaste tidpunkten för att få grundbelopp i arbetslöshetsförsäkringen är den 1 juli det år en person fyller 20 år. Riksdagen beslutade på tilläggsbudget (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317) för budget-

året 1998 att åldersgränsen skulle ändras för vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder från den 1 juli *det år* personen fyller 20 år till *den dag* personen fyller 20 år. Som en konsekvens av denna ändring bör tidpunkten för när grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen kan lämnas sättas till tidigast från och med *den dag* personen fyller 20 år. Förslaget föranleder en ändring i 6 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Ändringen bör gälla från och med den 1 januari 1999. Förslaget påverkar inte utgifterna under anslaget.

Sammanfattande medelsberäkning

Vid medelsberäkningen för år 1999 har regeringen tagit hänsyn till riksdagens beslut med anledning av den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318) samt antaganden om den ekonomiska utvecklingen enligt den reviderade finansplanen. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 32 796 miljoner kronor för budgetåret 1999. För år 2000 beräknar regeringen utgifterna under anslaget till 25 607 miljoner kronor och för år 2001 beräknas utgifterna till 23 145 miljoner kronor.

A2 Bidrag till lönegarantiersättning

Tabell 4.3 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
1997	Utfall	1 992 287	93 763
1998	Anslag	2 042 022	2 042 022
1999	Förslag	993 000	
2000	Beräknat	877 000	
2001	Beräknat	918 000	

Från anslaget finansieras utbetalning av ersättningar till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs i enlighet med lönegarantilagen (1992:497). Vidare finansieras amorteringar till Riksgäldskontoret för den skuld som kvarstår från lönegarantifonden. Den kvarstående skulden uppgick per den 31 december 1997 till 1 300 miljoner kronor och vid halvårsskiftet 1998 till drygt 900 miljoner kronor. Vidare betalas från anslaget ersättningar till länsstyrelserna för deras arbete med utbetalning av lönegarantimedel. Kostnaderna för lönegarantiersättning finansieras t.o.m. budgetåret 1998 genom en särskild lönegarantiavgift enligt lagen (1981:691) om socialavgifter. Fr.o.m. den 1 januari 1999 slopas den

särskilda lönegarantiavgiften. I stället har arbetsmarknadsavgiften inom socialavgifterna höjts i motsvarande mån (prop. 1997/98:151, del 2, avsnitt 32).

Medel som återvinns ur konkurser inbetalas till statens inkomsttitel 2812 Återbetalning av lönegarantimedel.

Så länge skulden från lönegarantifonden kvarstår styrs utgifterna på området av avgiftsinkomsterna. Utgifterna vad gäller lönegarantiersättningar styrs av antalet konkurser, av hur många arbetstagare som omfattas av konkurserna samt av de bestämmelser som styr rätten till ersättning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Utbetalningarna av ersättningar under budgetåret 1997 uppgick till 1 252 miljoner kronor. Antalet berörda konkursföretag var 10 878 och antalet berörda arbetstagare 56 013. Det innebär en minskning med nästan 100 miljoner kronor jämfört med år 1996 då 1 350 miljoner kronor betalades ut som lönegarantiersättningar, trots att antalet berörda företag och arbetstagare ökat mellan åren. År 1996 omfattades 7 802 företag och 41 264 arbetstagare av lönegarantin.

Första halvåret 1998 har 585 miljoner kronor utbetalats enligt reglerna om lönegaranti. Antalet berörda företag uppgick till 4 181 och antalet berörda arbetstagare till 21 850. För budgetåret 1998 beräknas utgifterna under anslaget uppgå till 2 042 miljoner kronor, varav 1 160 miljoner kronor för lönegarantiersättningar. Övriga utgifter avser amorteringar av skulden hos Riksgäldskontoret och administrativa kostnader.

År 1997 inbetalades 238 miljoner kronor, som utgjorde återvunna medel från konkurser. Första halvåret 1998 inbetalades 121 miljoner kronor.

Slutsatser

Som aviserades i 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) kommer regeringen att besluta om en avveckling av den återstående skulden för lönegarantifonden i Riksgäldskontoret vid utgången av budgetåret 1998. Kostnader för räntor och amorteringar på skulden lyfts av anslaget för lönegarantiersättningar, som från och med budgetåret 1999 endast belastas med

utgifter för lönegarantiersättningar samt vissa administrationskostnader. Med detta kommer prognosmetodiken vad gäller lönegarantiersättningar att behöva utvecklas. Ett sådant arbete pågår för närvarande i Regeringskansliet.

Statskontoret har genomfört en förstudie av statliga resursinsatser för kontroll av transfereeringar i syfte att belysa hur stora resurser som avsätts för att kontrollera de statliga transfereringarna. I rapporten påtalar Statskontoret beträffande lönegarantin att ett problem med handläggningen av garantin är, att inte någon myndighet har till uppgift att samordna hela proceduren kring rätten till ersättning, statistikfrågor etc. Regeringen avser att ta initiativ till att en översyn görs av hur organisationen av lönegarantisystemet kan förbättras.

Förmånsrättsskommittén (Ju 1996:02) skall enligt sina direktiv (dir. 1995:163) överväga bland annat hur reglerna om löneförmånsrätt

och lönegaranti bör ändras så att arbetstagarnas skydd skall bli så heltäckande som möjligt, utan att statens kostnader ökar. Kommittén har i tilläggsdirektiv den 3 juli 1997 (dir. 1997:82) även fått i uppdrag att utreda hur den minskning av statens kostnader för lönegarantin på 300 miljoner kronor per år, som riksdagen beslutat om, kan genomföras. Anslaget för budgetåret 1999 har med anledning av detta minskats med en halvårseffekt av besparingen, det vill säga med 150 miljoner kronor.

För budgetåret 1999 föreslår regeringen 993 miljoner kronor för anslaget till bidrag till lönegarantiersättning. Regeringen beräknar anslaget till 877 miljoner kronor för år 2000 och 918 miljoner kronor för år 2001.